

کندو کاوی در نحوه ی شکل گیری و گسترش اولین مساجد شهر سنندج

نادر زندی*^۱، سودابه رحیمی^۲

۱- کارشناس ارشد معماری، سرپرست کارگروه معماری خانه هنرمندان کرد.
۲- دانشجوی کارشناسی معماری، عضو اصلی کارگروه معماری خانه هنرمندان کرد.
kardo.zandi@gmail.com

چکیده

در طول تاریخ رشد افکار دینی در گرو فعالیت مراکز آیینی، عبادی بوده است. اهمیت دادن به آیینهای عبادی در کشور ایران و به طبع استان کردستان چه در زمان قبل از اسلام و چه بعد از آن از جایگاه ویژه ای برخوردار بوده است. پس از ورود اسلام به ایران مساجد زیادی در جای جای کشور به بهترین نحو ممکن ساخته شد در این میان خوشبختانه استان کردستان سهم قابل توجهی را از این مساجد داشته است. به گونه ایی که وجود مساجد فراوان در این دیار از ویژگی های اصلی استان به شمار می آید. شهر سنندج به عنوان مرکز استان کردستان یکی از تاریخی ترین سکونت گاه های ایران است که مملو از آثار تاریخی و بناهای خاص، علی الخصوص مساجد است که بر اساس سبک های مختلف معماری ایرانی ساخته شده اند. خوشبختانه این شهر پس از گذشت ادوار مختلف تاریخی هنوز رنگ و بوی اصالت خود را از دست نداده و به دلیل دارا بودن مساجد زیاد به شهر مساجد معروف است. هدف از این پژوهش بررسی چون و چرای شکل گیری اولین مساجد در این شهر و همچنین نحوه گسترش آن در این دیار می باشد. از این رو نگارندگان در جهت نیل به اهداف پژوهش از روش توصیفی-تحلیلی-تاریخی و همچنین استناد به منابع کتابخانه ای و بازدیدهای میدانی بهره جسته اند.

کلمات کلیدی: سنندج، مساجد، اسلام، معماری ایرانی.

۱-مقدمه

آرامش انسانها از ابتدای خلقت تا کنون با معنویت آمیخته و اعتقادات دینی همیشه جزئی از فطرت انسانها بوده است. مسلمانان نیز از این قاعده مستثنی نبوده و اعتقادات دینی برای آنها همیشه از جایگاه خاصی برخوردار بوده است. (زند، قصانی، رحیمی، ۱۳۹۵) مسجد نیایشگاه و محل گردهمایی مسلمانان است. کعبه طبق آیه قرآن اولین مسجد روی زمین است. مسجد النبی با ورود محمد، پیامبر اسلام به مدینه در عربستان سعودی پایه گذاری شد. پذیرش این مسئله که وجود مساجد گنبدها مناره ها در بافت یک شهر نمی تواند به معنای اسلامی بودن آن شهر باشد این امر را بدیهی می سازد که باید در عناصر و مولفه های دیگری که نه تنها کالبد بلکه روح و هویت شهرها را می سازند به دنبال نشانه هایی از زیست مسلمانان و الگوهای یک شهر اسلامی بود.

مساجد به عنوان مکانی برای آرامش روحی و ارتقای ابعاد معنوی انسان از دیرباز جایگاه ویژه ای در فرهنگ اسلامی داشته است بطوریکه در دوره های مختلف و در جریان های سیاسی و اجتماعی تاریخی نقش مهم و استراتژیکی را داشته است. با نگاهی به تاریخ اسلام، دیده می شود که مسجد به جز محل عبادت و راز و نیاز، مکان مناسبی برای انجام فعالیت های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، دینی، سیاسی و نظامی و برگزاری گردهمایی و جلسات مهم بوده است.

بطوریکه مساجد مهم ترین پایگاه انسجام و یکپارچگی مسلمانان به عنوان مقابله با جنگ نرم علیه دشمن، به شمار می رود. جایگاه ارزشمند مساجد در بین مردمان کردستان تا حدی است که بیشتر هزینه های خیریه مردم استان به ساخت و تجهیز مساجد